

Barbara Łysik

Afrykańska wizja życia według adhortacji "Africae munus" Benedykta XVI

Symposium 17/2(25), 79-90

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Barbara Łysik
Tarnowskie Góry

AFRYKAŃSKA WIZJA ŻYCIA WEDŁUG ADHORTACJI *AFRICAЕ MUNUS BENEDYKTA XVI*

II Zgromadzenie Specjalne Synodu Biskupów poświęcone Afryce odbywało się od 4 do 25 października 2009 roku i było kontynuacją I Synodu dla Afryki z 1994 roku. Owocem II Zgromadzenia jest adhortacja *Africae munus* Benedykta XVI, która ukazała się w listopadzie 2011 roku. Tematem przewodnim II Synodu dla Afryki była kwestia Kościoła w Afryce w służbie pojednania, sprawiedliwości i pokoju. Jak pisze we wstępie papież: „pod koniec pierwszej dekady trzeciego tysiąclecia należało ożywić naszą wiarę i naszą nadzieję, aby wnieść wkład w budowanie Afryki pojednanej, na drodze prawdy i sprawiedliwości, miłości i pokoju”¹.

Afrykańska wizja życia przedstawiona w adhortacji zawiera zarówno bolesne i trudne problemy nękające ten kontynent, jak i momenty radosne i pełne nadziei w życiu Afrykanów. I Synod dla Afryki przyrównał kontynent afrykański do człowieka schodzącego z Jerycha, który wpadł w ręce zbójców (por. Łk 10,30-37)². Ojcowie synodalni zgromadzeni na

¹ BENEDYKT XVI, Adhortacja o Kościele w Afryce w służbie pojednania, sprawiedliwości i pokoju *Africae munus* (2011), 2 (dalej: AM).

² JAN PAWEŁ II, Adhortacja o Kościele a Afryce i jego misji ewangelizacyjnej u progu roku 2000 *Ecclesia in Africa* (1995), 41 (dalej: EAfr).

II Synodzie potwierdzili, że widoczna jest poprawa kondycji Afryki, jednak w wielu jeszcze wymiarach stan kontynentu jest katastrofalny³. Jan Paweł II, inicjator obydwu Synodów dla Afryki, wielokrotnie podkreślał jej bogactwo, pochodzące głównie z jej kultur i tradycji. W przemówieniu do prezydenta Ghany mówił: „Afryka ma bowiem swoje specyficzne posłannictwo wobec świata. Jedną z oryginalnych cech tego kontynentu jest jego kulturalna różnorodność, która jest jednak przesycona pewnymi ważnymi wspólnymi wartościami: wizją świata, w której centralne miejsce zajmuje poczucie sacrum; głęboką świadomością więzi łączących naturę z jej Stwórcą; wielkim szacunkiem dla życia, jako takiego; silnym poczuciem więzi rodzinnych i wspólnotowych, które owocuje w otwartej i radosnej gościnności; szacunkiem dla dialogu, jako środka we wzajemnym uzgadnianiu różnych poglądów i intuicji; spontanicznością i radością życia, wyrażającą się w poetyckim języku, pieśni i tańcu. Wszystkie te aspekty są przejawem kultury, w której wartości duchowe są uważane za najważniejsze i najwyższe”⁴.

Afrykańska wizja świata

Benedykt XVI w adhortacji *Africae munus* przedstawia afrykańską wizję świata w sposób holistyczny, „jako rzeczywistość, która łączy i obejmuje przodków, osoby żyjące i dzieci mające się narodzić – całe stworzenie i wszystkie byty: mówiących i niemych, myślących i tych, którzy nie myślą. Wszechświat widzialny i niewidzialny”⁵. Całościowa wizja świata została już omówiona przez Benedykta XVI w kontekście rozwoju integralnego⁶ w encyklice *Caritas in veritate*. Holistyczna wi-

³ J. RÓŻAŃSKI, *Dlaczego i jak pomagać Afryce?*, „Zeszyty Naukowe Centrum Badań im. Edyty Stein” 6 (2010), s. 11.

⁴ JAN PAWEŁ II, *Przemówienie do prezydenta Ghany. Afryka ma swoje specyficzne posłannictwo wobec świata*, w: *Jan Paweł II w Afryce 2 V – 12 V 1980, 12II – 19II 1982. Przemówienia i homilie*, Warszawa 1985, s. 207.

⁵ AM, 69.

⁶ Por. BENEDYKT XVI, *Encyklika o integralnym rozwoju ludzkim w miłości i prawdzie Caritas in veritate* (2009) (dalej: CV).

zja świata i człowieka⁷, który żyje w konkretnej rzeczywistości, z pewnością sprzyja przyjęciu orędzia zbawczego Chrystusa, a także zrozumieniu tajemnicy Kościoła jako wspólnoty. Takie spojrzenie na świat wypływa z bogactwa tradycji, kultur i religii afrykańskich, dla których życie, rodzina i kult przodków stanowią szczególną wartość. Afrykanin to człowiek religijny, mający silne poczucie sacrum. Andrzej Szyjewski w swojej książce *Religie Czarnej Afryki* przytacza cytat za Johnem S. Mbitim ukazujący religijność Afryki: „Gdzie jest Afrykanin, tam jest jego religia; niesie on ją ze sobą w pole, gdzie sieje ziarno lub zbiera plony; zabiera ją ze sobą, gdy idzie do przyjaciół pić piwo lub wziąć udział w pogrzebie; jeśli jest wykształcony, zabiera religię ze sobą do sali egzaminacyjnej w szkole lub na uniwersytecie; jeśli jest politykiem – zabiera ją ze sobą do parlamentu”⁸. Z pewnością takie predyspozycje kontynentu afrykańskiego stają się często pomocą w zakorzenianiu Kościoła na tym terenie.

Wartość życia

Życie dla Afryki ma szczególną wartość. Już I Synod dla Afryki ukierunkowany był na ukazanie Kościoła jako jednej Rodziny Bożej. Jednak także Afryka potrzebuje dziś umocnienia i obrony tradycyjnych wartości życia rodzinnego. Potrzebuje umocnienia przesłania mówiącego,

⁷ Por. PAWEŁ VI, Encyklika o popieraniu rozwoju ludów *Populorum progressio* (1967) (dalej: PP). Paweł VI pisze o całościowej wizji człowieka w odniesieniu do rozwoju: „Rozwój, o którym mówimy, nie ogranicza się jedynie do postępu gospodarczego. Aby był prawdziwy, powinien on być zupełny, to znaczy winien przyczyniać się do rozwoju każdego człowieka i całego człowieka” (PP 14). W innym miejscu Paweł VI odwołuje się do istniejącej komunii między pokoleniami, między żyjącymi a zmarłymi: „My, którzy jesteśmy jakby spadkobiercami minionych wieków i którzy zbieraliśmy owoce pracy ludzi nam współczesnych, mamy zobowiązania wobec wszystkich ludzi. Z tej przyczyny nie godzi się nam poniechać wszelkiej troski o tych, przez których po naszej śmierci rozszerzać się będzie na przyszłość rodzina ludzka” (PP, 17).

⁸ A. SZYJEWSKI, *Religie Czarnej Afryki*, Kraków 2005, s. 31. Cytat za: J. S. MBITI, *Afrykańskie religie i filozofia*, Warszawa 1980, s. 16.

że życie ludzkie jest święte od chwili poczęcia aż po naturalną śmierć⁹. Ojcowie synodalni z jednej strony docenili wysiłek na rzecz rozwoju podejmowany przez różne instytucje pomocy międzynarodowej dla Afryki, z drugiej jednak zauważyli w wielu sytuacjach brak jednoznacznego opowiedzenia się za życiem i jego ochroną. Adhortacja po raz kolejny przywołuje nauczanie Magisterium Kościoła w kwestii aborcji: „Dziecko w łonie matki jest życiem ludzkim, które należy chronić. Aborcja, polegająca na likwidacji niewinnej istoty nienarodzonej, jest sprzeczna z wolą Bożą, gdyż wartość i godność życia ludzkiego winny być strzeżone od poczęcia aż do naturalnej śmierci. Kościół w Afryce i na sąsiednich wyspach musi się angażować w pomoc i towarzyszenie kobietom i małżeństwom kuszonym przez aborcję oraz być blisko tych, które tragicznie doświadczyły, aby wychować je do szacunku dla życia”¹⁰. Kościół, wierny posłannictwu Jezusa: „Ja przyszedłem po to, aby [owce] miały życie i miały je w obfitości” (J 10,10), wypełnia swoją misję szerzenia kultury życia. Czyni to na każdym kontynencie, w zależności od warunków i kontekstu, w których znajduje się człowiek¹¹. Jednak nie tylko aborcja jest zagrożeniem dla życia. Adhortacja wymienia jeszcze kilka innych: narkotyki, nadużywanie alkoholu, malaria, gruźlica, AIDS. Najwięcej uwagi poświęcono problemowi AIDS, u którego podstaw leży kwestia natury etycznej. Benedykt XVI zauważa, że „zmiana zachowania, jakiej on wymaga – na przykład: powściągliwość płciowa, odrzucenie nieuporządkowanych postaw seksualnych, wierność w małżeństwie – stawia w ostatecznym rozrachunku pytanie o rozwój integralny, który wymaga globalnego podejścia i odpowiedzi Kościoła”¹². Apel papieża w *Africae munus* jest kontynuacją słów Jana Pawła II z *Ecclesia in Africa*, który wskazywał na katastrofalne skutki szerzącej się pandemii AIDS. Podkreślał rolę walki na polu me-

⁹ J. GÓRSKI, *Na drodze do afrykańskiego Synodu*, w: J. RÓŻAŃSKI (red.), *Ecclesia in Africa. Pojednanie, sprawiedliwość i pokój – wyzwania dla Kościoła w Afryce na początku XXI w.*, Warszawa 2006, s. 27.

¹⁰ AM, 70.

¹¹ J. RÓŻAŃSKI, *Głoszenie Ewangelii i promocja ludzka – dwa równorzędne filary działalności misyjnej*, w: J. STAŁA (red.), *Działalność misyjna i promocja ludzka. Teoria i praktyka eklezjalna*, Lublin 2011, s. 52.

¹² AM, 72.

dycznym, ale przede wszystkim na polu edukacji społeczeństwa afrykańskiego w kwestiach etycznych. Jeśli walka z plagą AIDS ma być owocna, to muszą się w nią włączyć wszyscy¹³.

Walka z analfabetyzmem

Działalność misyjna Kościoła od zawsze była złączona z promocją człowieka. Rozwój szkolnictwa w Afryce był i nadal jest w głównej mierze inspirowany działalnością Kościoła. Dostęp do edukacji jest jednym z podstawowych praw człowieka, co potwierdziła Powszechna Deklaracja Praw Człowieka Zgromadzenia Ogólnego ONZ z 1948 roku. Zaangażowanie Kościoła na tym polu wypływa bezpośrednio z całościowej wizji człowieka i troski o jego rozwój we wszystkich wymiarach człowieczeństwa. Rozwój edukacji jest także koniecznym wymogiem w procesie przekazywania słowa Bożego – Biblii¹⁴. Jan Paweł II w *Redemptoris missio* podkreślał, że „Kościół i misjonarze są krzewicielami rozwoju także przez prowadzone przez siebie szkoły, szpitale, drukarnie, uniwersytety, doświadczalne gospodarstwa rolne”¹⁵. Benedykt XVI w *Africae munus* podejmuje apel o walkę z analfabetyzmem, który jest jedną z przyczyn zahamowania rozwoju w Afryce. Analfabetyzm i brak edukacji są zagrożeniem życia, gdyż powodują zubożenie człowieka i często pozbawiają go należytej godności. Papież pisze, że analfabetyzm „nie zabija wprost, ale aktywnie przyczynia się do marginalizacji osoby – co jest formą śmierci społecznej – i uniemożliwia jej dostęp do wiedzy”¹⁶. Adhortacja stawia tezę, że kryzys wychowania dotknął także kontynent afrykański. Coraz częściej zauważalny jest w programach oświatowych rozdźwięk między wiarą i rozumem¹⁷. Rozwój oświaty jest zadaniem wspólnym, powinny w nim uczestniczyć zarówno wspólnoty i instytucje katolickie, jak i państwowe.

¹³ Por. EAfr, 116.

¹⁴ J. RÓŻAŃSKI, *Głoszenie Ewangelii...*, art. cyt., s. 51.

¹⁵ JAN PAWEŁ II, Encyklika o stałej aktualności posłania misyjnego *Redemptoris missio* (1990), 58 (dalej: RMis).

¹⁶ AM, 76.

¹⁷ Por. tamże, 75.

Troska o ekologię

Bóg polecił człowiekowi czynić sobie ziemię poddaną (por. Rdz 1,28). Ekosystem jest dobrem wspólnym całej ludzkości, dlatego też trzeba patrzeć na niego w kontekście nie tylko teraźniejszości, ale przede wszystkim przyszłych pokoleń. *Africae munus* podkreśla bogactwo Afryki w zasoby naturalne. Fakt ten wydaje się często utrapieniem tego kontynentu, który przez to staje się niezwykle atrakcyjny dla światowych potęg. Paradoksem jest sytuacja, w której bogactwa naturalne stają się w konsekwencji przyczyną wielkiego ubóstwa. Papież pisze: „Bóg obdarzył Afrykę wielkimi zasobami naturalnymi. W obliczu ciągłego ubóstwa jej narodów, ofiar wyzysku oraz małwersacji miejscowych i zagranicznych, bogactwo niektórych grup niepokoi ludzkie sumienia”¹⁸. Zadaniem Kościoła jest piętnować niesprawiedliwy porządek godzący w dobro wspólne kontynentu afrykańskiego. Najczęściej sytuacja przybiera postać struktur grzechu, o których mówił Jan Paweł II w *Sollicitudo rei socialis*¹⁹. II Synod dla Afryki podjął temat ekologii także w kontekście szacunku dla człowieka, gdyż te dwie kwestie ściśle się ze sobą łączą. W centrum pozostaje zawsze więź łącząca człowieka ze stworzeniem²⁰, zainicjowana przez Boga w procesie stworzenia świata. Podejmując temat ekologii stworzenia, należy stwierdzić, że „misje bardzo przysłużyły się ekologii. Jako przykład w odniesieniu do ekologii osoby ludzkiej możemy przytoczyć wielkie starania Kościoła o zniesienie niewolnictwa, następnie troskę o właściwą uprawę roli i hodowlę, zwalczanie kłusownictwa, zaangażowanie Kościoła w zaopatrzenie w wodę, edukację ekologiczną”²¹. W ob-

¹⁸ AM, 79.

¹⁹ „Należy zatem podkreślić, że świat podzielony na bloki podtrzymywane przez sztywne ideologie, w których zamiast współzależności i solidarności dominują różne formy imperializmu, może być tylko światem poddanym «strukturoom grzechu». Suma czynników negatywnych, których działanie zmierza w kierunku przeciwnym niż prawdziwe poczucie powszechnego *dobra wspólnego* i potrzeba popierania go, zdaje się stwarzać – dla osób i instytucji – przeszkodę trudną do przezwyciężenia”. Cytat za: JAN PAWEŁ II, Encyklika *Sollicitudo rei socialis* (1987), 36 (dalej: SRS).

²⁰ J. RÓŻAŃSKI, *Głoszenie Ewangelii...*, art. cyt., s. 54.

²¹ J. GÓRSKI, *Biada mi, gdybym nie głosił Ewangelii (1 Kor 9,16)*, Katowice 2013, s. 107-108.

liczu wielu negatywnych aspektów ekologicznej polityki rabunkowej w Afryce adhortacja zachęca ludzi Kościoła, a także władze państwowe, aby angażowali się w obronę podstawowych dóbr naturalnych tego kontynentu.

Instytucja państwa

Jednym z ważniejszych zadań państwa jest troska o dobro wspólne. Właściwie ukształtowana instytucja polityczna, jaką jest państwo, może się stać najlepszym narzędziem w służbie pojednania, sprawiedliwości i pokoju²². Adhortacja ukazuje rolę Kościoła we współpracy z władzami państwowymi oraz innymi instytucjami zaangażowanymi w troskę o dobro wspólne. Kościół nie może być obojętny, ale powinien wspierać afrykańskie społeczności lokalne w tym zadaniu. Jako przykład zostaje przywołane głosowanie jako przejaw poszanowania prawa. Działalność Kościoła na terenach afrykańskich ma zawierać „wspieranie dobrego przebiegu wyborów [, co] pobudzi i zachęci obywateli do rzeczywistego i aktywnego udziału w życiu politycznym i społecznym”²³. I Synod dla Afryki apelował, „by znaleźli się w Afryce święci politycy i przywódcy państw – ludzie, którzy bezgranicznie kochają swój naród i pragną raczej służyć niż panować”²⁴. Apel ten jest aktualny także i dziś, niespełna dwie dekady po I Synodzie. Państwa afrykańskie to stosunkowo młode organizmy polityczne, często nadal uwikłane w skorumpowane relacje i wiele konfliktów. Właśnie korupcja²⁵ jest ogromnym problemem na kontynencie afrykańskim. W *Redemptoris missio* czytamy, że „Kościół jest wezwany, aby dawać świa-

²² Por. AM, 81.

²³ Tamże.

²⁴ EAfr, 111.

²⁵ Problem korupcji w Afryce poruszała także adhortacja *Ecclesia in Africa* w p. 113: „Problemy ekonomiczne Afryki pogłębiają się na skutek nieuczciwości niektórych skorumpowanych przedstawicieli władz, którzy przy milczącej aprobacie prywatnych grup interesu, lokalnych czy zagranicznych, przywłaszczają sobie majątek narodowy, przelewając pieniądze publiczne na prywatne konta w zagranicznych bankach. Są to prawdziwe akty kradzieży, nawet jeśli mają pozory legalności”.

dectwo Chrystusowi, zajmując odważne i profetyczne stanowisko wobec korupcji świata politycznego czy ekonomicznego²⁶. Zadaniem Kościoła nie jest podejmowanie działań politycznych czy gospodarczych²⁷, ale – w poszanowaniu zasady pomocniczości – troska o dobro człowieka, przy uwzględnieniu całościowego wymiaru jego człowieczeństwa. Nauka społeczna Kościoła postuluje, że „Kościół nie może nie dostrzegać tego społecznego wymiaru swej zbawczej misji, nie może nie pouczać, nie ostrzegać swoich wiernych przed błędami i trudnościami, jakie często stwarza dla nich środowisko społeczne, i nie może im w tych trudnościach nie śpieszyć z pomocą²⁸. Benedykt XVI w adhortacji *Africae munus* zauważa, że wiele problemów w kwestii nieodpowiednio prowadzonej polityki czy gospodarki wynika z błędnego przekonania, że władza posiada tylko prawa, natomiast pozbawiona jest obowiązków. Papież przestrzega, że takie podejście rodzi samowolę²⁹.

Kolejną plagą Afryki jest wzrost przestępczości. W kontekście tego problemu II Synod dla Afryki poruszył kwestię właściwego funkcjonowania systemów sądowniczych i więziennych. Ojcowie synodalni pochyliłi się nad losem więźniów w Afryce, apelując, aby usunąć „przypadki pomyłek wymiaru sprawiedliwości i złego traktowania więźniów, liczne okazje niestosowania prawa, oznaczające łamanie praw człowieka³⁰. Kościół jest wezwany, aby objąć opieką duszpasterską osadzonych w zakładach karnych. W wielu placówkach misyjnych w Afryce tak się właśnie dzieje, duszpasterstwo więzienne jest prowadzone. W dokumencie wybrzmiewa także problem kary śmierci: „Wraz z członkami Synodu

²⁶ RMis, 43.

²⁷ Por. RMis, 58. „Misją Kościoła nie jest działanie bezpośrednio na płaszczyźnie ekonomicznej, technicznej czy politycznej, albo dawanie materialnego wkładu w rozwój, ale polega zasadniczo na tym, by ukazywać narodom nie jak «więcej mieć», ale jak «bardziej być», rozbudzając Ewangelią sumienia. Prawdziwy rozwój ludzki musi zapuszczać korzenie w coraz głębszej ewangelizacji”.

²⁸ J. MAJKA, *Nauka społeczna Kościoła, jej charakter i miejsce w orędziu ewangelicznym*, w: M. RYDWAŃ, L. DYCZEWSKI, A. STANOWSKI (red.), *Dokumenty Nauki Społecznej Kościoła*, cz. I, Rzym–Lublin 1987, s. 9.

²⁹ Por. AM, 82; CV, 43.

³⁰ AM, 83.

zwracam uwagę osób odpowiedzialnych w społeczeństwie na konieczność zrobienia wszystkiego, co możliwe, aby dojść do wyeliminowania kary śmierci”³¹.

Troska o migrantów

Problem migracji we współczesnym świecie przybiera rozmiary wielkiego exodusu. Sprawa dotyczy szczególnie kontynentu afrykańskiego. Niestabilna sytuacja polityczna, konflikty zbrojne, kryzys ekonomiczny w wielu krajach Afryki stały się przyczyną masowej migracji ludności. I Synod dla Afryki mówił o „tragicznych rozmiarach” problemu uchodźców i wysiedlonych, wzywając do „zapewnienia im pomocy materialnej i opieki duszpasterskiej w miejscach ich pobytu w Afryce i na innych kontynentach”³². Z perspektywy europejskiej nie sposób nie wspomnieć o tragediach rozgrywających się u wybrzeży włoskiej wyspy Lampedusa. Papież Franciszek w homilii wygłoszonej podczas podróży apostolskiej na Lampedusie wzywał do poczucia solidarności z tymi, którzy szukają lepszych warunków życia, często ponoszą śmierć. Franciszek mówił: „prosimy o wybaczenie obojętności wobec wielu braci i siostr; prosimy o przebaczenie dla tych, którzy wygodnie zamknęli się we własnym dobrobycie, który znieczula serce; prosimy o wybaczenie dla tych, którzy przez swoje decyzje na poziomie światowym stworzyli sytuacje, które prowadzą do tych dramatów”³³. Adhortacja *Africae munus* powtarza apel I Synodu dla Afryki, gdyż liczba migrantów z krajów afrykańskich ciągle rośnie. Benedykt XVI zaliczył problem uchodźstwa do jednej z form ubóstwa, którego powodem jest złe zarządzanie sprawami publicznymi. „Tysiące osób usiłowały i nadal usiłują przemierzyć pustynie i morza w poszukiwaniu oaz pokoju i pomyślności, lepszej formacji i większej wolności. Niestety licznych uchodźców lub uciekinierów spotykają wszelkiego rodzaju przejawy przemocy i wyzysku, a nawet więzienia lub

³¹ Tamże.

³² EAFr, 119.

³³ FRANCISZEK, *Homilia wygłoszona na wyspie Lampedusa (08.07.2013)*.

„nazbyt często śmierci”³⁴. Migracja jest problemem wielowymiarowym, dotyczy terenów zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz kontynentu afrykańskiego. Rozwiązanie tej tragicznej sytuacji ma także wieloaspektowy charakter. Musi sięgać rozwiązań na szczeblu międzynarodowym, państwowym, ale przede wszystkim musi sięgać ludzkich serc i umysłów. Potrzeba zmiany mentalności w podejściu do migrantów, aby nie traktować ich wyłącznie w kategoriach ciężaru i zagrożenia³⁵. Pomocą może być fakt, że przez pewien czas, także Jezus był migrantem. „Kościół pamięta, że Afryka była ziemią schronienia dla Świętej Rodziny, która uciekała przed krwawą władzą polityczną Heroda w poszukiwaniu ziemi, która obiecywała jej bezpieczeństwo i pokój”³⁶.

Globalizacja

Adhortacja ukazuje globalizację jako wyzwanie, które wymaga odpowiedniego podejścia. Benedykt XVI przytacza słowa encykliki *Caritas in veritate*: „Prawda o globalizacji jako procesie i jej fundamentalne kryterium etyczne opierają się na jedności rodziny ludzkiej i na jej rozwoju w stronę tego, co dobre. Trzeba więc nieustannie się angażować, aby kierunek kulturowy procesu integracji planetarnej miał charakter personalistyczny i wspólnotowy, otwarty na transcendencję”³⁷. Podkreślony został tu wymiar globalizacji w aspekcie solidarności między państwami, co przejawia się w pomocy międzynarodowej. Potrzebna jest tzw. logika daru i braterstwa³⁸. Jan Paweł II w nauczaniu społecznym Kościoła wielokrotnie podejmował temat roli solidarności w stosunkach międzynarodowych. W *Sollicitudo rei socialis* pisał: „Przewyciężając wszelkiego typu imperializmy i dążenia do utrzymania własnej hegemonii, narody silniejsze i lepiej wyposażone winny poczuwać się do moralnej odpowiedzialności za inne narody, co prowadziłyby do powstania prawdziwego

³⁴ AM, 84.

³⁵ Tamże.

³⁶ Tamże, 85.

³⁷ AM, 86. Por. CV, 42.

³⁸ Tamże.

systemu międzynarodowego, działającego na zasadzie równości wszystkich ludów i niezbędnego poszanowania właściwych im różnic”³⁹. Pozytywnym przykładem globalnej solidarności jest pomoc światowa okazywana w sytuacji klęsk żywiołowych czy innych katastrof. Współczesne środki przekazu reagują błyskawicznie na tego typu wydarzenia, dzięki czemu szanse na pomoc zostają zwiększone⁴⁰.

Afryka z pewnością jest kontynentem nadziei. Jednak z nauczania II Synodu dla Afryki przebija głęboki realizm w podejściu do sytuacji panującej w wielu państwach tego kontynentu afrykańskiego. Wizja życia i świata, jaką niesie ze sobą ten kontynent, nazbyt często konfrontowana jest z brakiem pojednania, sprawiedliwości i pokoju.

African vision of life according to the Exhortation *Africae munus* of Benedict XVI

Summary

This article presents an African view of the world portrayed in the Post-Synodal Apostolic Exhortation *Africae munus*. The document is the result of the second Synod for Africa (2009). The theme of the Synod was the role of the Church in the service of reconciliation, justice and peace. African vision of life consists of the painful problems of the continent and hopeful situation. A characteristic feature of this vision is a holistic look at the man and the world, “*as something that embraces and includes ancestors, the living and those yet to be born, the whole of creation and all beings: those that speak and those that are mute, those that think and those lacking thought. The visible and invisible universe*” (AM, 69). The value of life and a deep sense of the sacred are often confronted with a lack of reconciliation, justice and peace on the African continent.

³⁹ SRS, 39.

⁴⁰ AM, 87: „Dzisiaj wiadomość o jakiejś katastrofie bardzo szybko się rozchodzi po całej planecie i wzbudza często falę współczucia i konkretnych przejawów wielkoduszności”.

Dr Barbara Łysik, doktor nauk teologicznych w zakresie misjologii; absolwentka teologii na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego (2006); doktorat z misjologii na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego (2012); autorka publikacji *Misyjny wymiar Kościoła gliwickiego* (Opole 2013); członek Stowarzyszenia Misjologów Polskich.

e-mail: barbara.lysik@op.pl